

frontino amb el significat de ‘taca blanca al front que tenen alguns cavalls’, significat que encaixa en el context. També es tracta d’un aragonesisme? Per a *coti* ‘peça de roba femenina’ (p. 84) al glossari hi ha només la indicació «peça de vestir», i els diccionaris fan constar que la primera documentació és de 1839 (*DECat*) i que ve del francès (*DCVB*). La novetat doncs és doble i de relleu: el mot és cincents anys més vell, i cal dubtar de l’origen francès.

Fent-nos aquestes preguntes i aportant aquests comentaris volem dir que es pot afinar i completar la feina, no pas que li traguem ni un bri del gran valor que té, tant la transcripció com l’extens estudi. No podem afegir res més que anotar que sens dubte el llibre es col·loca amb tots els drets com una nova peça, i important, a tenir en compte en l’estudi de l’evolució del valencià i del català en general.

MARTÍNEZ ROMERO, Tomàs: *La predicació de sant Vicent Ferrer per les comarques de Castelló*, Castelló: Diputació de Castelló, Universitat Jaume I, 2021; «Biblioteca de les aules», Minor, 30.

MARÍA LUZ MANDINGORRA LLAVATA

Universitat de València

m.luz.mandingorra@uv.es

La predicació de sant Vicent Ferrer per les comarques de Castelló s’emmarca dins de les diferents iniciatives dutes a terme amb motiu de la celebració, l’any 2019, del 600è aniversari del traspàs, a la ciutat bretona de Gwened (Vannes), de sant Vicent Ferrer. Tant l’organització de reunions científiques com la publicació de monogràfics a diverses revistes tractaren de donar llum sobre una figura de la qual, tot i haver sigut molt estudiada, encara resten aspectes per conèixer. I un d’aquests aspectes era la predicació del mestre dominicà per terres castellonenques, la reconstrucció de la qual és l’objectiu del llibre de Tomàs Martínez Romero.

El punt de partida se situa en el manuscrit 477 de la Biblioteca de Catalunya, un miscel·lani textual que inclou cinquanta-vuit prèdiques, en llatí i en català, atribuïdes a Vicent Ferrer per Josep PERARNAU (1974, 1985). Un tret particular d’aquest manuscrit, elaborat majoritàriament entre 1430-1440, és la indicació —en els primers trenta-un sermons— del lloc i la data litúrgica en què foren predicats, en una seqüència que comença a Morvedre (l’actual Sagunt) el 30 d’abril i finalitza en Barcelona en agost de 1413,¹ de manera que inclou els sermons, un total de vuit, corresponents a la segona estada del mestre a Castelló, de camí cap a la ciutat comtal des de València. L’itinerari s’inicia a Nules i segueix per Borriana, Vila-real, Onda, Atzeneta del Maestrat, Albocàsser i Sant Mateu per finalitzar a Benicarló. La minsa quantitat de sermons en relació amb el temps transcor-

1. La sèrie del viatge finalitza al sermó 32 (PERARNAU 1985: 241).

regut —sabem que sant Vicent podia predicar més d’una vegada cada dia— s’explica per una altra característica del manuscrit, en aquest cas no tan positiva per a la investigació, i és que no es transcriuen totes les homilies predicades, sinó només les corresponents a les dominiques i altres festes considerades importants pel compilador. En conseqüència, dins de la tradició textual dels sermons del mestre, el manuscrit 477 de la Biblioteca de Catalunya constitueix una col·lecció vinculada a una campanya de predicació concreta —el viatge de València a Barcelona en 1413—, copiada *post mortem* i, lògicament, sense vinculació directa al mestre (GIMENO 2019).

Sobre aquesta base, l’autor divideix el llibre en dos blocs clarament diferenciats: una introducció i l’edició dels vuit sermons esmentats més un que no correspon a la sèrie, ja que hauria sigut predicat en algun punt d’Aragó el 23 de juliol de 1412, però que s’hi inclou, tal com ens indica el mateix Tomàs Martínez Romero (p. 55), per editar el text complet del manuscrit entre els ff.11v i 31r.²

La introducció comença amb unes notes relatives a la biografia de sant Vicent, seguides d’un breu repàs de les diverses predicacions del mestre per Europa occidental. Ambdós capítols constitueixen el marc necessari per situar en una adequada dimensió la part més substancial d’aquesta introducció, en tant que suposa el nucli de l’estudi: la reconstrucció de l’itinerari per terres de Castelló. La primera estada tingué lloc entre maig i juny de 1410, quan, finalitzada la quaresma, Vicent Ferrer deixà Tortosa per anar a Morella i romangué per les comarques castellonenques fins arribar a Nules el 17 de juny, darrer punt documentat del recorregut. La segona estada es va produir igualment entre els mesos de maig i juny, en aquest cas de l’any 1413, quan, acabada la predicació de la quaresma a València, el mestre es dirigí a Barcelona, on predicaria abans de partir cap a Mallorca. És a aquest segon període que corresponen els sermons transcrits al manuscrit 477 de la Biblioteca de Catalunya ara editats. Finalment, Vicent Ferrer estigué a Morella entre juliol i setembre de 1414 amb la finalitat d’entrevistar-se amb el rei Ferran I i el papa Benet XIII. En els tres casos, Tomàs Martínez reuneix i organitza les notícies disponibles omplint els buits documentals amb reconstruccions hipotètiques i valora les petjades que, en forma de manifestacions artístiques i tradicions culturals que han arribat fins avui, deixà la presència del sant per tot el territori castellonenc. Conclou la introducció amb una anàlisi dels sermons editats, dels quals explica estructura i contingut, a més d’oferir-ne algunes remarques concretes, com ara l’ús de exemples coneguts o referències a fets històrics com el Compromís de Casp, en el qual sant Vicent jugà, com és sabut, un paper fonamental.

En el segon bloc, l’autor procedeix a l’edició del text dels nou sermons, tots en llatí, amb la traducció al català acarada, acompanyada per notes destinades a facilitar la comprensió del text pels lectors.

2. Tema: «Ego dispono vobis, sicut disposui mihi Pater», Lc 22, 29. El sermó havia sigut editat per PERARNAU (1989).

Tot i el seu caràcter parcial, es tracta d'una aportació valuosa per al coneixement de la predicació del mestre per diverses raons. En primer lloc, perquè, llevat del mencionat sermó aragonès i del predicat a Vila-real, també prèviament publicat per PERARNAU (1985: 328-360), es tracta de textos inèdits, tot i que podem trobar la redacció dels diferents temes a altres manuscrits o a l'edició príncep dels *Sermones de tempore et de sanctis* apareguda a Colònia l'any 1485, obra de Heinrich Quentell.³ En segon lloc, perquè la indicació de la data litúrgica i del lloc, junt a la conservació de paràgrafs que desapareixerien en altres compilacions, permet conèixer els continguts específics predicats per Vicent Ferrer i la manera emprada per a exposar-los en moments i espais determinats. Podem copsar, doncs, la individualitat del missatge adreçat a un públic concret, en aquest cas, el de les terres de Castelló.

A més a més, es tracta de redaccions completes, malgrat que presenten algunes remissions internes, pràctica que trobem en altres sermonaris, que revelen llur caràcter funcional, com a guia per a predicadors. Hi trobem, per exemple, referències com «Nota dels [sermons] de Teruel» (p. 138) o «respice in sermonibus de Valentia» (p. 186). Òbviament, aquestes elaboracions, fins i tot quan no arriben a l'estandardització que marcarà l'*editio princeps*, no permeten reconstruir el poder de la paraula parlada, el dinamisme de l'oralitat, un dels elements clau en la construcció de la fama de sant Vicent com a predicador. Però sí que fan possible valorar els fonaments teològics de les seues argumentacions, la novetat de les seues aproximacions als problemes clau de la predicació de l'època (DELCORNO 2021), la varietat de les fonts emprades, directament o indirecta, la riquesa dels seus *exempla* i la seua capacitat per a establir analogies entre els conceptes doctrinals i les imatges de la vida quotidiana. Per altra banda, cal entendre la «normalització» del text al llatí com una garantia per a arribar a un públic ampli, posant a l'abast de qualsevol predicador l'experiència del mestre.

L'obra compta amb un pròleg de Joan Francesc Mira i un epíleg de Gian Luca Potestà, dos estudiosos ben coneguts, que glossen la figura de Vicent Ferrer i ajuden a entendre l'abast de la seua tasca. Es tracta, en suma, d'una nova aportació de Tomàs Martínez Romero, especialista en la predicació vicentina, al coneixement d'un personatge de gran rellevància dins i fora de l'àmbit valencià.

BIBLIOGRAFIA

DELCORNO (2021): Carlo Delcorno, «Vicent Ferrer e la predicazione medievale», dins Albert G. Hauf i Francisco M. Gimeno (eds.), *Vicent Ferrer. Projecció europea d'un sant valencià*, València: Acadèmia Valenciana de la Llengua, Universitat de València, ps. 63-83.

3. Per als temes predicats per sant Vicent, vegeu PERARNAU (1999).

- GIMENO (2019): Francisco M. Gimeno Blay, «Modelos de transmisión textual de los sermones de san Vicente Ferrer: la tradición manuscrita», *Anuario de Estudios Medievales*, 49/1, ps. 137-169.
- PERARNAU (1974): Josep Perarnau i Espelt, «Sermones de Sant Vicent Ferrer en los manuscritos de Barcelona, Biblioteca de Catalunya, 477 y Avignon, Musée Calvet, 610», *Escritos del Vedat*, 4, ps. 611-646.
- PERARNAU (1985): «La compilació de sermons de sant Vicent Ferrer de Barcelona, Biblioteca de Catalunya, ms. 477», *Arxiu de textos catalans antics*, 4, ps. 213-402.
- PERARNAU (1989): «Sermó de sant Vicent Ferrer inèdit explicant *el pare nostre* (Barcelona, Biblioteca de Catalunya, Ms. 477)», *Revista Catalana de Teologia*, 14, ps. 527-540.
- PERARNAU (1999): «Aportació a un inventari de sermons de Sant Vicent Ferrer: temes bíblics, títols i divisions esquemàtiques», *Arxiu de textos catalans antics*, 18, ps. 479-811.

MARTORELL, Joanot: *Tirant lo Blanc*, edició, introducció i estudi de Josep Pujol, Barcelona: Barcino 2021; «Imprescindibles - Biblioteca de Clàssics Catalans».

GLÒRIA RIBUGENT

Universitat de Barcelona
gloriaribugent@ub.edu

El *Tirant lo Blanc* compta des del novembre del 2021 amb una nova edició, a càrrec de Josep Pujol. La nova versió de la novel·la de Martorell és el primer volum de la sèrie «Imprescindibles - Biblioteca de Clàssics Catalans», una col·lecció programàtica de l'Editorial Barcino que s'anuncia com la MOLC del segle XXI. L'objectiu d'«Imprescindibles» és editar les obres canòniques de la literatura catalana, recuperant alguns textos i autors que ja no es troben amb facilitat, des de l'edat mitjana fins al primer terç del segle xx.

Com la resta d'obres de la col·lecció, el nou *Tirant* s'adreça a un lector culte, que pot llegir el text original en català antic, regularitzat, però que no és ni especialista ni escolar: aquests ja disposen, respectivament, de l'edició crítica parcial d'Albert Hauf i de les abundants còpies abreujades o fragmentàries, com ara els reculls dels episodis amorosos que són lectura obligatòria de Batxillerat.

El nou volum és diferent, també, del *Tirant lo Blanc* que va sortir al mercat just un any abans: la versió completa adaptada al català modern per Màrius Serra, publicada per Proa, que reescriu la llengua de la novel·la, n'actualitza frases fetes i modernitza noms i topònims, entre d'altres. El volum actualitzat s'adreça a un públic més general, que vol llegir el *Tirant*, però no se sent còmode llegint el català antic.

La proposta de Pujol, per tant, és una altra i, com apuntava ell mateix en la presentació, vol fer transitar els lectors pel camí del mig, és a dir, presentar el text en la llengua antiga original però amb la comoditat de la regularització gràfica i d'algunes solucions fonètiques antigues.